

RAMBOUILLET x DAĞLIÇ MELEZLERİNİN YAPAĞI ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMA

(Un recheid sur la spciatite de la laine des croisement Rambouillet x Dağlıç)

Ali İhsan KÂTİPOĞLU (*)

GİRİŞ

İnsan beslenmesinde hayvansal protein kaynağı olan etin önemi ile yünlü dokuma sanayiinin ham madde gereksinimi olan ince yapağının yurt içi kaynaklardan sağlanabilmesinin gerekliliği gözönüne alınırsa; ülkemizde çok eski bir geçmişe sahip koyunculunun önemi açıktır.

Günümüzden yaklaşık 500 yıl önce Osmanlı İmparatorluğu döneminde koyunculukla ilgili kayıtların kadıların emriyle tutulduğu ve ipek yün karışımı ipliklerden dokunan kumaşlara Avrupalıların Sultana adını verdikleri bilinmektedir (2).

1979 yılı istatistiklerine göre Türkiye'nin koyun varlığı 43. 942. 000 baştır. Bu miktar dünya koyun varlığının yaklaşık % 4. 2 sini oluşturmakta ve ülkemiz koyun varlığı yönünden 5. nci sırayı almaktadır. Ancak aynı yılda yapağı üretimimiz 56. 665 ton olup, dünya üretimindeki payımız yaklaşık % 2 oranında kalmaktadır (4, 9). Yünlü Dokuma Sanayiinin ince yapağı gereksinimini karşılamak amacıyla her yıl ortalama 60 - 80 milyon dolarlık bir dış alım yapmak zorunda kalmaktadır. Bu miktar 1979 yılında 85. 789. 000 doları bulmaktadır (3).

Koyunculugumuz sayısal olarak büyümüş olmasına rağmen, birim başına verim yönüyle oldukça geri düzeylerde bulunmaktadır. Ülkemizde mevcut koyun ırklarımızın ıslah ve verim düzeylerini yükseltmek amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalardan biri de 1969 yılında Eskişehir - Çifteler Veteriner Zootekni Araştırma Enstitüsünde başlatılan, Anadolu'nun Orta - Batı Bölgesinde özellikle Afyon, Eskişehir, Kütahya, Uşak, Burdur, Isparta, Denizli illerinde yaygın olarak yetiştirilen Dağlıç koyunlarının et verimi, yapağı verimi ve yapağı niteliği yönlerinden geliştirilmesinde et - yapağı tipi bir koyun ırkı olan Rambouillet'ler ile melezleme çalışmalarıdır.

(*) Uzman Vet. Hekim. Şenlikköy Yapağı-Tiftik Kontrol ve Araştırma Laboratuvarı, İstanbul.

Bu çalışmalar sonucunda araştırmacıların "Ramliç" adını verdikleri % 65 - 70 Rambouillet, % 30 - 35 Dağlıç genotipi taşıyan yeni bir et - yapağı tipi koyun popülasyonu geliştirilmiştir (24).

Koyun yetiştiriciliğinde diğer verimler yanında yapağının özel bir yeri vardır. Koyunculuk işletmelerinden elde edilen toplam gelirin ırklara göre % 10 - 40'ı yapağıdan sağlanmaktadır (7). Bu çalışmanın amacı Eskişehir - Çifteler Veteriner Zooteknik Araştırma Enstitüsünde geliştirilen Ramliç koyunlarının çeşitli yaş gruplarındaki yapağı verimiyle, yapağı niteliğini ve dokuma sanayiinde kullanılmaya olanaklarının araştırılmasıdır.

LİTERATÜR ÖZETİ

"Türkiye'de bilimsel anlamda hayvan ışlahı ve yetiştiriciliği çalışmalarına etkili bir biçimde ancak Cumhuriyetin kurulmasını izleyen yıllarda başlanabilmiştir". (19) Koyunculugumuzun ışlahı ve fert başına verim artışı sağlayabilmek amacıyla yapılan araştırmalarda; bakım ve besleme koşullarının iyileştirilmesi, yeterli yem sağlanması, hastalıklarla savaşın etkinlikle sürdürülmesi gibi genel önlemler yanında, mevcut koyun ırklarımızın melezleme çalışmalarıyla genotiplerinin de düzeltilmesi üzerinde durulmuştur (23).

Ülkemizde mevcut koyun ırkları, çeşitli kültür ırkları ve yerli ırklarımızın verim düzeylerini geliştirmek amacıyla oluşturulan melezlerin; ekonomik önem taşıyan verim özelliklerine ait ortalama değerlerin saptanması, bu grupların birbirleriyle karşılaştırılması ve ülke ekonomisine sağlayabileceği yararlar konusunda birçok araştırma yapılmıştır.

Yerli koyun ırklarımızın kültür ırklarıyla yapılan melezlemeleri, biri dışında tümünün verim düzeyleri, ışlahına çalışılan yerli ırk koyunlarımızın verim özelliklerinden iyi olduğu, konu üzerinde çalışan tüm araştırmacılar tarafından bildirilmektedir (1, 5, 12, 14, 17, 18). Yalnız Texel x Kıvırcık melezleme denemelerinin umulan amaçlara hizmet edici ve sahaya aktarılacak sonuçlar vermediği bildirilmektedir (20). Ancak aynı ırklarla yapılan diğer bir araştırmada yapağı verimiyle ordu nüfusunun arttığı bildirilmektedir (13).

Yarkın ve arkadaşları (25) Göller Bölgesi Dağlıç koyunları üzerinde yaptıkları araştırmada yapağıların kaba karışık 46'S - 50'S kalitesinde olduğu, taban arazide yetiştirilenlerde kirkım ağırlığının 1. 5 kg., engebeli yerlerde yetiştirilenlerde ise 1 kg. olduğunu bildirmektedirler.

Evrin, M. (8) Eskişehir Çifteler Veteriner Zooteknik Araştırma Enstitüsündeki dağlıç koyunlarında kirkım sonu canlı ağırlığı ortalama 35. 3 kg., kirlı yapağı verimini 1. 91, anaç koyunlarda 1. 74 kg. saptamıştır. Aynı araştırmacı 1518 baş dağlıç koyunundan aldığı yapağı örneklerinde lüle uzunluğunu; omuz, kaburga, butta sırasıyla 18. 3 - 18. 7 - 22. 7 cm olarak, Elyaf çapını 27. 6 - 28. 1 - 30. 4 mikron olarak bulduğunu bildirmektedir.

Utkanlar ve arkadaşları (22) Afyon, Uşak, Denizli, Isparta, Eskişehir, Çanakkale illerinde halk elinde bulunan dağlıç koyunlarının yapağı özelliklerini şu şekilde bildirmektedirler; Lüle uzunluğu ortalama 10. 73 cm, elyaf çapı gömlek ortalaması olarak 28. 72 mik. olduğunu, elyaf tipleri % 60 Normal elyaf, % 8 Kempli, % 7. 6 medullalı % 23. 8 heterotip elyaftır.

Sönmez, R. (21) Rambouillet koyunlarında canlı ağırlığı 50 - 60 kg koçlarda 70 - 80 kg, yapağı verimini koyunlarda 3 - 4, koçlarda 4 - 5 kg yapağı kalitesini 56'S - 64'S olarak bildirmektedir.

Harmancıoğlu, M. (10) Fransa'da yetiştirilen Rambouillet koyunlarında yapağı verimini 3 - 5 kg. olduğunu bildirmektedir.

Yalçın ve arkadaşları (24) Eskişehir - Çifteler Veteriner Zootečni Araştırma Enstitüsündeki Rambouillet koyunlarında sıfat öncesi canlı ağırlığı 49. 29 kg., kirli gömlek ağırlığını 2. 49 kg., elyaf çapını 22. 06 mik., lüle uzunluğunu ortalama 6. 70 cm., mutlak mukavemeti 70 g. elastikiyeti de % 22. 15 olarak bildirmektedirler. Aynı araştırmacılar Rambouillet x Dağlıç melezlerinde sıfat öncesi canlı ağırlığı F_1 , F_2 , R_{g1} lerde sırasıyla 45. 99, 44. 25, 44. 87 kg. kirli yapağı verimini 2. 49, 2. 31, 2. 50 kg., elyaf çapını 25. 62 25. 05, 23. 49 mik., ortalama lüle uzunluklarını 9. 13, 8. 51, 7. 80 cm., mutlak mukavemeti 10. 63 g., 9. 07 g., 7. 77 g., elastikiyeti % 26. 43, 24. 27, 21. 21 yapağı randımanını da % 65 olarak saptamışlardır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın materyalini Tarım ve Orman Bakanlığı Eskişehir - Çifteler Veteriner Zootečni Araştırma Enstitüsünde 1969 yılından bu yana geliştirilmiş Rambouillet x Dağlıç melezlerinin geriye birinci kuşak yavrularıyla, bunların kendi aralarında birleştirmek suretiyle meydana getirilen % 65 - 70 Rambouillet, % 30 - 35 Dağlıç genotipi taşıyan Ramlıç koyunlarından alınan yapağı örnekleri oluşturmuştur.

Yapağı örnekleri 1978 yılında 1. 5, 2. 5, 3. 5, 4. 5 yaşındaki koyunların her yaş grubundan rastgele seçilmiş 20'şer baş koyunun Haziran ayı ilk haftasında yapılan kırkım öncesinde omuz, kaburga ve but bölgelerinden alınmıştır.

Kirli yapağı verimleri 50 grama kadar duyarlıkta tartılarak kaydedilmiştir. Lüle uzunlukları (11) de bildirildiği gibi ölçülerek elde edilmiştir. Elyaf çapı her beden bölgesinden 200'er olmak üzere fert başına 600 elyafın, 500 kez büyüten VH mikroprajeksiyonda Wedge metoda göre ölçülmesiyle bulunmuştur. Ölçüm sahasına giren kempli ve medullalı elyaf işaretlenerek oranları saptanmıştır. Yapağının yünlü dokuma sanayiinde iplik büküm ve çekim yeteneğini belirleyen ve iplik randımanını etkileyen pulcuk sayıları saptanmıştır. Bu amaçla (11) de bildirildiği şekilde 100 mikron elyaf uzunluğuna rastlayan pulcuk adetleri kodoplastik film metodu ile bulunmuştur. Yapağı randımanı her yaş gru-

bundaki hayvanların sekiz beden bölgesinden alınan yapağı örnekleriyle A. S. T. M. na göre tayin edilmiştir (11).

Elde edilen veriler istatistik metodlarla (6) işlenerek ortalama değerler bulunmuş, gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

1 - Yapağı Verimi:

Koyun yaş gruplarının 1978 yılı kırkımı kirli yapağı verimleri ve değişim sınırları 1 no. lu tabloda verilmiştir.

1. 5, 2. 5, 3. 5, 4. 5 yaşlı koyunlarda yapağı verimi sırasıyla 2. 8, 3. 1, 2. 9, 3. 1 ortalama 3. 0 kg. dır. Gruplar arası yapılan karşılaştırmalarda 1. 5 yaş grubunda, 2. 5 yaş grubuna göre görülen verim düşüklüğü istatistikman önemli saptanmıştır. 2. 5, 3. 5, 4. 5 yaş grupları arasında bulunan farklar ise istatiki önemde değildir. Bu sonuçlar Ramlıç koyunlarında yapağı veriminin en yüksek 2 - 4 yaşları arasında olduğunu belirlemektedir.

Bulunan ortalama 3. 0 kg. lık yapağı verimi (24) te Ramlıç'lar için bildirilen ortalama 2. 5 kg. lık yapağı veriminden 0. 5 kg. fazladır. Bu artışın nedeni (24) bildirilen ortalama değer araştırmanın başlangıç yılları olan 1969 - 1974 yıllarını kapsaması ve daha sonraki yıllarda kirli yapağı artışı yönünden melezlerde yapılan seleksiyon çalışmalarından ileri geldiği görüşündeyiz. Karacabey Merinosları için (15) de bildirilen 3. 2 kg. yapağı verimi ile Konya Merinosları için (17) de bildirilen 2. 856 kg. lık ortalama yapağı verimi düzeylerine yakın; Saf Dağlıçlar için (8 - 25) te bildirilen 1. 79 - 1. 5 kg. lık ortalama yapağı verimlerinden daha yüksektir. Bu da yapılan melezlemenin yapağı veriminde olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir.

1 - Lüle Uzunluğu:

Değişik yaş gruplarından Ramlıç koyunlarının ortalama lüle uzunlukları ve değişim sınırları 2 no. lu tabloda gösterilmiştir.

Tablodan anlaşılacağı gibi genel olarak normal lüle uzunluğu ortalaması 7. 67 cm. olarak bulunmuştur. Yaş gruplarında beden bölgeleri arasında görülen farklılıklar yapılan karşılaştırmalarda önemli bulunmamıştır. Bu durum Ramlıçlardan elde edilen yapağılarda uzunluk yönünden gömlek bir örnekliliğinin iyi olduğunu göstermektedir. Yaş grupları arasındaki yapılan karşılaştırmalarda 1. 5 yaş grubunda diğer gruplara göre saptanan fazlalık istatistikman önemlidir ($P < 0. 01 - 0. 05$). Diğer yaş grupları arasındaki farklar ise önemsiz bulunmuştur. Bu durum 1. 5 yaş grubundan alınan yapağı örneklerinin 12 aydan daha fazla bir süredeki büyümeyi kapsamasından ileri gelmiştir. Genel olarak lüle uzunluğu bakımından yaş grupları arasında belirgin bir farkın olmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada saptanan ortalama 7. 67 cm. lik lüle uzunluğu değeri (24) de bildirilen ramlıçların ortalama lüle uzunluğu 7. 80 cm. ile (17) de Akkaraman Merinos melezleri için bildirilen 7. 13 cm. lik değerlere yakın; (14) te Ile de France Akkaraman melezleri için bildirilen 8. 50 cm. küçük, (15) de Karacabey Merinosları için bildirilen 6. 6 cm. lik ortalama lüle uzunluğu değerinden büyük bulunmuştur.

Tarak işlemlerine uygun elyaf uzunluğunun kesin bir sınırı olmamakla beraber 3. 8 cm. den az olmaması gerektiği, Kamgarn sanayii için de 6. 3 cm. lik elyaf uzunluğunun istenildiği bildirilmektedir (11). Bu duruma göre Ramlıç koyunlarından elde edilen yapağların Kamgarn sanayii için elverişli olduğu görülmektedir.

3 - Elyaf Çapı ve İncelik Dağılımı:

Ramlıç koyunlarında beden bölgelerine ait ortalama incelikleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Tabloda da görüleceği üzere elyaf çapı değerleri genel olarak but'a doğru artış göstermektedir. Fakat aralarında istatiki bir fark yoktur. Bu da gömleklere incelik bir örnekliğinin iyi olduğunu göstermektedir. Yaş grupları arasındaki karşılaştırmalarda görülen farklılıklar istatiki olarak önemli bulunmamıştır. Bu sonuçlar ramlıç koyunlarında 1. 5 ile 4. 5 yaş arasında elyaf inceliğinin bir değişikliğe uğramadığını belirlemektedir. Genel olarak Ramlıçlarda elyaf çapı omuzda 22. 88, kaburgada 23. 13 but'ta 23. 58, gömlek ortalaması olarak da 23. 19 mikrondur. Bu Bredford sistemine göre 62'S kalitesine eşittir.

(24) te Ramlıç koyunlarında elyaf çapı omuzda 22. 5, kaburgada 22. 7, but'ta 24. 1 mik. gömlek ortalaması olarak da 23. 5 mik. bildirilmektedir. Bu değerler bu çalışmada sağladığımız elyaf çapı değerlerine yakındır. (15) te Karacabey Merinoslarında bildirilen 23. 1 mik. (17) de Konya Merinosları için bildirilen 21. 5 mikron, (14) de Ile de France x Akkaraman melezlerinde bildirilen 22. 70 mikronluk ortalama elyaf çapı değerleriyle biri birine yakın bulunmaktadır.

Çeşitli yaş grubundan ramlıç koyunlarında incelik dağılımı oranları Tablo 4'te gösterilmiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere 2. 5 yaşlı koyunlarda incelik dağılımı 10 ile 50 mik. arasında, 1. 5, 3. 5, 4. 5 yaşlı koyunlarda 10 ile 60 mik. arasında bulunmaktadır. İnce Dokuma Sanayii için kullanılabilir incelikte 10 - 30 mikron arasına rastlayacak elyaf oranı 1. 5 yaş grubunda % 88. 5, 2. 5 yaş grubunda % 93. 0, 3. 5 yaş grubunda 92. 0, 4. 5 yaş grubunda da % 91. 5 oranındadır. Bu sonuçlar (24) de Ramlıçlarda incelik dağılımı için bildirilen ortalama değerlere yakın bulunmaktadır.

Gerek elyaf çapı, gerekse incelik dağılımında saptanan ortalama değerler, Ramlıç koyunlarının ince ve bir örnek yapağılı koyun tipinden olduğunu göstermektedir (16).

İncelenen 80 baş Ramlıç koyunun yapağısında kempli elyafa rastlanılmamıştır. Medulalı elyaf oranı ise 1. 5 yaşlı ramlıçlarda % 0. 07, 2. 5 yaşlılarda % 0. 16, 3. 5 yaş-

lılarda % 0.07, 4.5 yaşlılarda % 0.26 gibi önemsiz değerlerde saptanmıştır.

4 - Pulcuk Sayımı:

Yünlü dokuma sanayiinde iplik büküm ve çekimi yeteneği ile iplik randımanını etkileyen pulcuk adetlerine ait gruplar için bulunan ortalama değer ve güven ölçüleri 5 no. lu tabloda gösterilmiştir.

Her yaş grubunda beden bölgeleri arasında 100 mik. uzunluğa rastlayan pulcuk adetleri bakımından görülen farklar istatistikman önemli bulunmamıştır. Bu sonuçta iplik üretimi yönünden Ramlıç koyunlarında gömlek bir örnekliğinin yeterli olduğu kanısını vermektedir.

Yaş grupları arasında pulcuk adetleri bakımından görülen farkların karşılaştırılmasında istatiki bir önemlilik bulunmamıştır. Bu durum da yaş ilerlemesinin Ramlıç yapağılarında kitükula hücreleri (pulcuk) sayısını değiştirmedeğini göstermektedir.

Yaş farkı gözetmeden yapılan hesaplamalarda genel ortalama olarak bulunan pulcuk adedi 8.60 tır (11) de genel olarak yapağılarda 7.2, kılda 5.3, Wensleydalyle koyunlarında 5.89, B sortımantlı merinos yapağılarında 8.01, Leicester koyunlarında 8.23, Lincoln yapağısında 7.83 olarak bildirilmektedir.

Sonuç olarak pulcuk adetleri bakımından Ramlıç yapağılarının Kamgarn Sanayii için elverişli olduğunu söyleyebiliriz.

5 - Yapağı Randımanı:

Ramlıç koyunlarında saptanan nebati madde kül, yağlı oranları ve temiz yapağı miktarını bildirir randımana ait değerler 6 no. lu tabloda verilmiştir.

Et yapağı tipi koyun ırklarında yapağı randımanı işletme ekonomisi yönünden büyük önem taşımaktadır. Beslenme koşulları, bitkisel madde, toz, toprak, rutubet vb. gibi dış etkenlere bağlı olarak değişebilen bu özelliğe kalıtımın da etkisi vardır. İnce yapağılı koyun ırklarında randıman % 45 - 60 arasında değişim gösterdiği bildirilmektedir. (11) Bu araştırmada Ramlıçlar için elde edilen ortalama % 64 - 65 randıman bu sınırlardan yüksek, aynı koyun populasyonunda Yalçın ve Arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada (24) buldukları % 64 randıman değerine yakın bulunmuştur.

Yaş grupları arasında randıman yönünden belirli bir farklılık dikkati çekmemektedir.

SONUÇ

Elde edilen tüm bulgular, gruplar arası yapılan önemlilik kontrolleri ve literatür karşılaştırmalar, Rambouillet x Dağlıç melezlemesi sonucu elde edilen ve % 65 - 70 R., % 30 - 35 D. genotipi taşıyan Ramlıç koyunları yapağlarının İnce Yünlü Dokuma Sanayii yönünden önemli yapağı özelliklerinin yeterli düzeyde bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca yeni geliştirilen bu koyunların yapağısında incelenen özelliklerde; beden bölgeleri arasında belirgin fark bulunmadığı dokuma sanayiince istenilen birörnekliliğin üst düzeyde bulunduğu belirlenmiştir.

TABLO – 1: Ramlıç koyunlarının ortalama kirli yapağı verimleri ve Değişim sınırları (Kg.)

Koyun Yaş Grubu	n	$\bar{x} \pm s\bar{x}$	% V	En az	En çok
1.5	20	2.842 $\pm$ 0.080	12.6	2.400	3.850
2.5	20	3.087 $\pm$ 0.113	16.4	2.000	4.250
3.5	19	2.931 $\pm$ 0.206	30.7	2.200	4.500
4.5	20	3.135 $\pm$ 0.134	18.9	2.000	4.500
Genel Ort.	79	2.999 $\pm$ 0.133	19.6	2.000	4.500

TABLO: 2 – Ramlıç Koyunlarının Lüle Uzunluklarına Ait Ortalama Değerler ve Değişim Sınırları (Cm.)

Koyunun Yaşı	Vücut Bölgesi	n	$\bar{x} \pm s \bar{x}$	% V	En az	En çok
1.5	Omuz	20	8.24 ± 0.234	12.7	5.44	9.70
	Kab.	20	7.69 ± 0.255	14.8	4.96	10.25
	But	20	8.18 ± 0.255	13.9	6.35	10.47
	Ort.	20	8.04 ± 0.248	13.8	4.96	10.47
2.5	Omuz	20	6.92 ± 0.181	11.7	5.52	8.62
	Kab.	20	6.65 ± 0.192	12.9	5.82	8.16
	But	20	6.88 ± 0.162	10.5	6.11	9.16
	Ort.	20	6.82 ± 0.179	11.7	5.52	9.16
3.5	Omuz	20	6.96 ± 0.172	11.0	5.75	8.52
	Kab.	20	6.99 ± 0.134	8.6	5.81	9.50
	But	20	6.77 ± 0.161	10.3	5.41	8.84
	Ort.	20	6.97 ± 0.156	10.0	5.41	9.50
4.5	Omuz	20	6.90 ± 0.240	15.5	5.38	8.55
	Kab.	20	6.88 ± 0.158	10.2	5.74	8.19
	But	20	6.73 ± 0.168	11.2	5.55	8.26
	Ort.	20	6.84 ± 0.189	12.3	5.38	8.55
Genel Ortalama		80	7.67 ± 0.193	11.9	4.96	10.47

TABLO: 3 – Ramlıç Koyunlarının Elyaf Çapı Ortalama Değerleri (Mikron)

Koyun Yaş Grubu	n	Vücut Bölgesi	$\bar{x}$ $\mp$ s $\bar{x}$	% V
1. 5	20	Omuz	22. 85 $\mp$ 0. 226	6. 4
		Kab.	23. 08 $\mp$ 0. 272	7. 3
		But	23. 96 $\mp$ 0. 347	8. 5
		Ort.	23. 29 $\mp$ 0. 283	7. 4
2. 5	20	Omuz	22. 86 $\mp$ 0. 311	8. 4
		Kab.	23. 12 $\mp$ 0. 383	9. 9
		But	24. 04 $\mp$ 0. 396	9. 6
		Ort.	23. 34 $\mp$ 0. 363	9. 3
3. 5	20	Omuz	23. 06 $\mp$ 0. 357	8. 8
		Kab.	23. 14 $\mp$ 0. 288	6. 8
		But	23. 38 $\mp$ 0. 408	9. 2
		Ort.	23. 18 $\mp$ 0. 351	8. 3
4. 5	20	Omuz	22. 76 $\mp$ 0. 372	8. 6
		Kab.	23. 07 $\mp$ 0. 354	8. 0
		But	23. 04 $\mp$ 0. 362	7. 6
		Ort.	22. 96 $\mp$ 0. 363	8. 3
Yaş Grupları Ortalaması	80	Omuz	22. 88 $\mp$ 0. 317	8. 1
		Kab.	23. 10 $\mp$ 0. 324	8. 0
		But	23. 60 $\mp$ 0. 378	8. 7
Gömlek Ortalaması			23. 19 $\mp$ 0. 340	8. 3

TABLO : 5 – Ramlıç Koyunlarında 100 Mikron Elyaf Uzunluğunda Saptanan Pulcuk adetleri Ortalama Değerleri ve Değişim Sınırları.

Koyunun Yaşı	Vücut Bölgesi	n	s	$\bar{x}$	$s \bar{x}$	% V	En az	En çok
1.5	Omuz	20	8.26	$\bar{x}$	0.180	9.7	7.08	9.64
	Kab.	20	8.29	$\bar{x}$	0.150	8.1	7.00	9.92
	But	20	8.45	$\bar{x}$	0.111	6.3	7.28	9.12
	Ort.	20	8.33	$\bar{x}$	0.149	8.1	7.00	9.72
2.5	Omuz	20	8.74	$\bar{x}$	0.110	7.2	7.72	9.84
	Kab.	20	7.98	$\bar{x}$	0.429	24.9	6.96	9.36
	But	20	8.73	$\bar{x}$	0.120	6.2	8.00	9.40
	Ort.	20	8.48	$\bar{x}$	0.220	12.0	6.96	9.84
3.5	Omuz	20	8.61	$\bar{x}$	0.107	5.6	7.88	9.64
	Kab.	20	8.74	$\bar{x}$	0.134	6.9	8.12	9.92
	But	20	8.70	$\bar{x}$	0.124	6.4	7.36	9.52
	Ort.	20	8.68	$\bar{x}$	0.122	6.3	7.36	9.92
4.5	Omuz	20	9.00	$\bar{x}$	0.136	6.7	7.62	10.84
	Kab.	20	8.84	$\bar{x}$	0.105	5.3	7.76	9.84
	But	20	8.92	$\bar{x}$	0.089	4.5	8.82	9.84
	Ort.	20	8.92	$\bar{x}$	0.110	5.5	7.62	10.84
Genel Ortalama		80	8.60	$\bar{x}$	0.150	8.0	6.96	10.84

Selon ces résultats, on a compris que les laines des Ramlıç sont favorables pour l'industrie textile.

TABLO: 4 – Ramlıç Koyunlarında Kümülatif İncelik Dağılımı (%)

İncelik Sınıfı (Mik.)	1. 5 Yaş	2. 5 Yaş	3. 5 Yaş	4. 5 Yaş
10 - 20	23. 50	31. 33	25. 50	20. 00
10 - 30	88. 50	93. 94	91. 99	91. 50
10 - 40	97. 83	99. 16	98. 00	97. 33
10 - 50	99. 83	100. 00	99. 96	99. 66
10 - 60	100. 00	---	100. 00	100. 00

TABLO : 6 – Ramlıç Koyunlarında Randıman (%)

Yaş Grubu	Yapağı Randımanı	Nebati Mad.	Kül	Yağiltı
1. 5	63. 18	2. 93	5. 52	1. 18
2. 5	65. 15	2. 74	5. 03	0. 86
3. 5	64. 70	2. 80	7. 60	0. 80
4. 5	65. 56	4. 71	3. 37	0. 76
Ortalama	64. 65	3. 30	5. 38	0. 90

ÖZET

Bu çalışma; Orta - Batı Anadolu Bölgesinde yetiştirilen Dağlıç koyunlarının verimlerinin artırılması amacıyla bir et - yapağı tipi koyun ırkı olan Rambouillet'lerle melezleme çalışmaları yapılarak Eskişehir - Çifteler Veteriner Zootečni Araştırma Enstitüsünde geliştirilmiş % 65 - 70 R., % 30 - 35 D. genotipi taşıyan ve bu konuda çalışanların "Ramliç" adını verdikleri Rambouillet x Dağlıç melezlerinin yapağı verimleriyle, önemli yapağı özelliklerini incelemek ve ince yünlü dokuma sanayiinde kullanılmaya olanaklarının araştırılması amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada materyal olarak Eskişehir Çifteler Veteriner Zootečni Araştırma Enstitüsünde oluşturulmuş Ramliç sürüsünün; 1978 yılında 1. 5, 2. 5, 3. 5, 4. 5 yaşında koyunlarında, her yaş grubundan rastgele seçilmiş 20'şer baş Rambouillet x Dağlıç melezinin yapağı örneği kullanılmıştır.

Rambouillet x Dağlıç melezi 1. 5, 2. 5, 3. 5, 4. 5 yaşlı koyunlarda kirli yapağı verimi sırasıyla; 2. 8, 3. 1, 2. 9, 3. 1 kg. olarak; ortalama lüle uzunluğu 8. 04, 6. 82, 6. 97, 6. 84 cm. olarak; elyaf çapı ortalama 23. 29, 23. 34, 23. 18, 22. 96 mik., genel gömlek ortalaması 23. 19 mik. olarak; 100 mik. elyaf üzerinde pulcuk sayısı ortalama 8. 33, 8. 48, 8. 68, 8. 92 adet ve yapağı randımanı da % 63. 18, % 65. 15, % 64. 70, % 65. 56 olarak saptanmıştır.

Bu sonuçlardan, Rambouillet x Dağlıç melezi Ramliç koyunları yapağılarının, ince yünlü dokuma sayanii için elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

RESUME

Afin d'augmenter le rendement de la race Dağlıç qu'on élève à Ortabatı - Anadolu on a fait les travaux des croisement avec des Ramboilletes qui sont types de viande - lain on appelle cette nouvelle race (Ramliç). Les ramlics ont % 30 - 35 le sang de Dağlıç et % 65-70 le sang de Rambouillet. Le travail présent est fait pour examiner les spécialités des Ramliç.

Dans ce recherche on a employé pour matériel les moutons qui ont 1. 5, 2. 5, 3. 5, 4. 5 ans et qui setrouve dans l'institut Zootechnique à Eskişehir - Çifteler. Dans chaque group d'age, on a choisi 20 moutons par hasard.

D'après l'ordre d'age, poids moyen des toisons, a tour derole, est 2. 8, 3. 1, 2. 9, 3. 1 kg. moyen longueur de méche est 8. 04, 6. 82, 6. 97, 6. 84 cm., finesse moyenne est 23. 29, 23. 34, 23. 18, 22. 96 micron, le nomre moyen de scale de longueur de 100 microns de la lain est 8. 33, 8. 48, 8. 68, 8. 92. On a trouvé le rendement dans la première group % 63. 18, dans la deuxième groupe % 64. 15 dans la troisième groupe % 64. 70 et dans la dernière groupe % 65. 56.

Selon ces résultats, on a compris que les laines des Ramliçs sont favorables pour industrie textile.

LİTERATÜR

- 1 — ARITÜRK, E., UTKANLAR, N., İMERYÜZ, F., ÖZNACAR, K., MUFTUOĞLU, Ş. (1963) : Karaköy Harası Karayaka x Merinos Melezlerinin Doğum Ağırlıkları, Canlı Ağırlıkları, Üç Yaş Beden Ölçüleri ve Yapağı Verimleri Üzerinde Araştırmalar. Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü Dergisi. Cilt: 3, Sayı: 3 - 4, Ankara.
- 2 — AVCIOĞLU, D. (1968) : Türkiye'nin Düzeni. Cilt: I, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- 3 — Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (1970): Aylık Dış Ticaret İstatistik Özeti Aralık 1979. Ankara.
- 4 — Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (1979): Türkiye İstatistik Yıllığı: 1979. Ankara.
- 5 — BATU, S., ARITÜRK, E., ÖRKİZ, M. (1966) : Karacabey Harası Türk Merinosu Koyunlarında Yapağı Verimi, Önemli Beden Ölçüleri ve Döl Verimi Üzerinde İncelemeler. A. Ü. Vet. Fak. Derg. Cilt: 13, Sayı: 3, Ankara.
- 6 — BATU, S., ARITÜRK, E., Kutsal, A. (1962): Evcil Hayvanlarda İstatistik Varyasyon. A. Ü. Vet. Fak. Yayınları: 138, Ankara.
- 7 — ESMİNGER, M. E. (1965): Sheep Husbandry. Theintestate printers and publishers, Illinois.
- 8 — EVRİM, M. (1978) : Dağlıç Koyun Irkının Verimlerinin Seleksiyonla Geliştirme Olanakları, I. Genel Verim Düzeyi. İ. Ü. Vet. Fak. Derg. Cilt: 4, Sayı: 1, İstanbul.
- 9 — Food and Agriculture Organization of United the Nations (1976) : Production Yearbook, 1975, Vol. 29 FAO, Roma.
- 10 — HARMANCIOĞLU, M. (1974): Lif Teknolojisi. Ege Ü. Ziraat Fak. Yayınları No: 224, İzmir.
- 11 — İMERYÜZ, F., SANDIKÇIOĞLU, M. (1968) : Koyun Yetiştiriciliğinde Yapağı. Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü Yayınları No: 22, Ankara.
- 12 — ÖRKİZ, M. (1972) : Karacabey ve Konya Merinos Koyunlarının Lalahan Şartlarında Bazı Verim Özellikleri. Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Derg. Cilt: 12, Sayı: 3 - 4, Ankara.
- 13 — ÖZCAN, H. (1975) : Kıvrıkcı Koyunlarının Önemli Verim Özelliklerinin Geliştirilmesinde Texel Irkından Faydalanma Olanakları. Whag - 51 K Projesi Kesin Raporu, Ankara.
- 14 — ÖZNACAR, K. (1971) : Ile de France x Akkaraman Melezlerinin Yapağı Özellikleri Üzerinde Araştırma, Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Derg. 1971 Sayı: 3 - 4 ten ayrı baskı, Ankara.

15 — ÖZNACAR, K. (1973) : Karacabey Merinoslarında Yapağı Yönünden Seleksiyon İmkânları, Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Derg. Cilt : 13, Sayı: 1 - 2, Ankara.

16 — RYDER, M. L. and STEPHENSON, S. K. (1968) : Wool Growth Academic Press, London.

17 — SANDIKÇIOĞLU, M. (1960) : Konya Harasında Yapılan Akkaraman x Merinos Melezlemeleri, A. Ü. Vet. Fak. Yayınları No: 121, Ankara.

18 — SANDIKÇIOĞLU, M., ÖZCAN, K. (1965) : Rambouillet x Akkaraman Melezlerinin Yapağı Folükülleri Üzerinde Araştırma. Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Derg. Cilt: 5, Sayı: 3 - 4, Ankara.

19 — SEVİNÇ, A. (1971) : Veteriner Hekimlik ve Zootečni Çalışmalarının Yönetim Sorumluluğu A. Ü. Vet. Fak. Yayınları No: 267, Ankara.

20 — SÖNMEZ, R., ALPBAZ, A. G., KIZILAY, E. (1977) : Kıvrık Koyunlarının Texel'le Melezleme Yolu İle Islahı İmkânları. T. B. T. A. K. 5. nci Bilim Kongresi Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu Tebliği 29 - Eylül — 2 - Ekim. 1975, Ankara.

21 — SÖNMEZ, R. (1966) : Koyunculuk ve Yapağı. Ege Ü. Ziraat Fak. Yayınları No: 108, İzmir.

22 — UTKANLAR, N., İMERYÜZ, F., MUFTUOĞLU, Ş., ÖZNACAR, K. (1965) : Halk Yetiştirme Dağlıç Koyunlarının Önemli Yapağı Özellikleri Üzerinde Araştırma Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Derg. Cilt: 5, Sayı: 3 - 4, Ankara.

23 — YALÇIN, C. (1970) : Türkiye Koyunculunun Geliştirilmesi Konusunda Görüşler. Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Yayınları No: 27, Ankara.

24 — YALÇIN, C., AYABAKAN, Ş., KÖSEOĞLU, H., SİNCER, N. (1978) : Dağlıç Koyunlarının Et ve Yapağı Verimi Özelliklerinin Geliştirilmesinde Rambouillet ırkından Yararlanılma Olanakları. Lalahan Zoot. Araşt. Enst. Yayınları No: 56, Ankara.

25 — YARKIN, İ., YAVUZ, O. (1964) : Göller Bölgesi Dağlıç Koyunlarında Yetiştirme, Vücut Yapısı, Yapağı Özellikleri ve Verimleri. A. Ü. Ziraat Fak. Yıllığı 1964 Fasikül 3 - 4 ten ayrı basım, Ankara.